

1) Kokoš

Pot se začne na P e s k u pri cerkvi posvečeni Brezmadežni Devici Mariji, od koder nas vodi po zelo odprti pokrajini, ki prečka značilno kraško gmajno. Mladi primerki črnega bora postopoma naseljujejo ta odprti prostor. Gmajna, ki je bila še pred desetletji glavna značilnost velikega dela kraške pokrajine, je redko travišče, ki spominja na stepe.

Kmalu srečamo nekaj puhastih hrastov; kažejo se nam, tako kot tudi bori, upognjeni proti tlom zaradi močne burje, ki se z vzhoda - severo vzhoda včasih silno znaša nad to pokrajino. Če zapustimo glavno stezo in uberemo stranske, nas pot privede do točke, na kateri raste mogočna lipa z obsegom 3,53 m, v njeni bližini pa se odpirajo številni vhodi v jazbečev brlog. Preden stopimo v kraški gozd, v katerem prevladuje črni gaber, gremo mimo nekaterih škrapljišč.

Razgledna točka na Veliki Groblji na vrhu Kokoši bi bila idealna, če ne bi bilo toliko črnega bora, ki omejuje pogled naokoli. V vsakem primeru se nam v posebno jasnih dnevih razgled razširi proti istrski obali, Gradeški laguni in bolj oddaljenim vrhovom. Povrnemo se spet na glavno stezo in nadaljujemo po Vertikali do grabna, od katerega se manjša steza vzpne do jase, kjer sameva velika bukev z obsegom 2,73 m, nato pa pridemo do območja s čvrstimi ceri, to je velikimi hrasti, ki radi rastejo na vlažnih in globokih tleh, kot so na primer zemljišča na dnu vrtač.

V bližini sta na najvišji nadmorski legi na Tržaškem Krasu dve manjši brezni: brezno *Pozzo della Miseria* je globoko 602 m, brezno *Pozzo della Determinazione* pa 610 m.

Spustimo se po poti, ki vodi proti Gročani in opazimo kotanje z dvema kali, v okolici katerih najdemo veliko živalskih sledov. Nekaj metrov stran od obeh kalov vidimo ledenico, široko krožno odprtino, globoko od 6 do 8 metrov, ki so jo zgradili že v davni zato, da bi čim več časa lahko hranili zalogo ledu. Dospeli smo do osončne in mirne Gročane, kjer našo pozornost pritegne lepa sončna ura, ki stoji na fasadi neke hiše.

Od tu nadaljujemo pot mimo širokega travišča imenovanega Krasno polje ob vzhodu Goliča in se vrnemo do cerkvice, pri kateri smo začeli našo ekskurzijo.

2) Stena

Preden začnemo pohod, se podamo na razgledno točko pod Jezerom, ki se nahaja ob cesti proti Borštu, od koder si lahko ogledamo celotno Glinščico, nato pa se vrnemo h cerkvi sv. Lovrenca na Jezeru, kjer se naš sprehod začne. Potem ko smo večkrat srečali gozdiče s puhastim hrastom stopimo v kratkem v gozd črnega bora. Na odprtem grebenu se nam v različnih letnih časih pogled ustavi na cvetovih šmarne detelje, glavina, gorskega luka, kraškega šetrajja in navadnega ožepka. Na stezi po grebenu opazimo, kako so skalne plasti kompaktne in nagnjene proti "notranjosti" hriba: ta geološki pojav imenujemo konkordantne plasti, na nasprotnem pobočju (na Griži) pa imamo diskordantne plasti; zaradi plasti obrnjenih proti dolini se kamniti materiali stalno proži ter kopiči in ustvarja značilna melišča.

V bližini borovega gozdiča najdemo vhod v Jamo na Jezeru, nad katero raste velika rešeljika. Na tej točki se pogled širi od zahoda proti jugu in zajame Boršt, Zabrežec, Trst, Sveti Mihael, Gornji Konec, Boljunec in Grižo.

Od maja do junija lahko občudujemo škrlatne cvetove jurjevine, ki raste tam, kjer se konča gozd in se začne kraška gmajna: pred nami je odprt prostor s številnim grmičevjem ruja, ki prevzame jeseni tople rumene, rdeče, oranžne nianse. Ruj je pomešan s številnimi mladimi primerki črnega bora, prednjih straž vojske, ki postopoma kolonizira ranljivo gmajno. Mnogo endemičnih rastlinskih vrst odlično uspeva prav v tem habitatu, saj so se v tisočletjih primerno prilagodile stalnemu teptanju in objedanju živali.

Sprehod po grebenu Stene nam omogoča užitek ob pogledu na Glinščico: prepoznali bomo slap Supet, obeležje Comici, cerkveno sv. Marije na Pečah, kočo Modugno, Grižo, Boljunec, Sveti Mihael in v daljavi skoraj ves Trst. Med bližanjem vrhu Stene bomo naleteli na številne grme šmarne hrušice, ki v zgodnji pomladi cveti z mlečno belimi cvetovi in volnatimi brsti, ki rastlini dajejo vzhodnjaško podobo. Krošnje nekaterih borov imajo tu obliko plapolajoče zastave, kajti območje je podvrženo močnim sunkom burje, ki prisilijo številne rastline, da upognejo svojo pokončno držo.

3) Pot po dolini

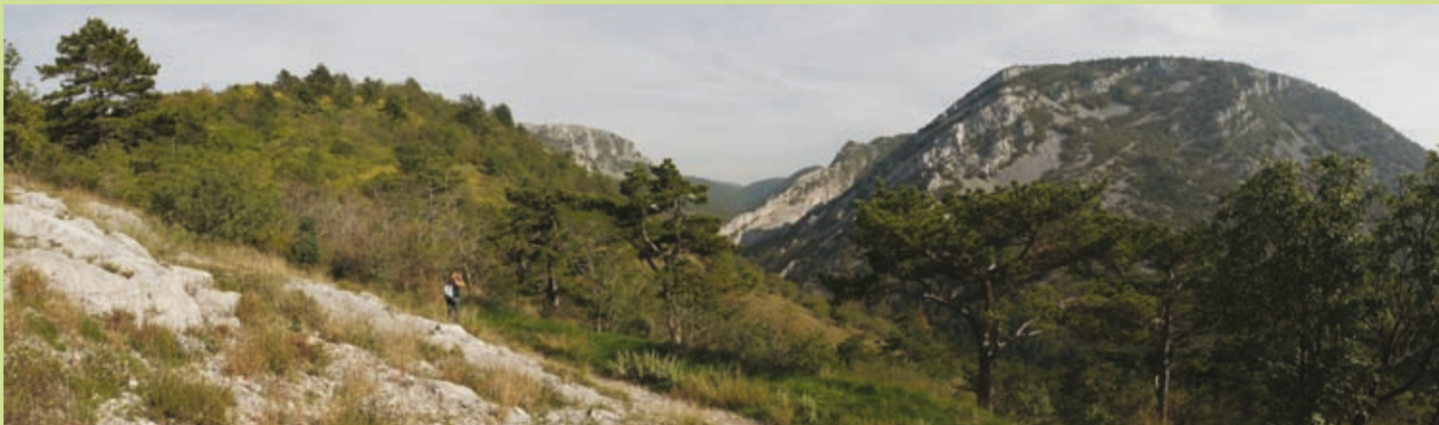

Sprehod lahko začnemo z ogledom Jame v Boljuncu, nato pa gremo peš do Gornjega Konca in se ustavimo v koči Premuda, ki nudi možnost kratkega oddiha ter nadaljujemo pot ob ostankih rimskega vodovoda, ki je bil verjetno zgrajen v 1. stoletju po Kr.

Na levi pustimo za sabo razcep čez mostiček za stezo ob reki, ki bi nas privedla vse do slapa, tako da nadaljujemo pod severnimi stenami Griže. Na tem predelu lahko opazimo mlinščice starih mlinov, ki so jih, nekoč številne, napajale z rečno vodo. Pot sovpada s "solno cesto", ki so jo trgovci stoletja uporabljali, da bi prišli do tržaških solin. Steza se vzpenja in pusti na svoji levi Zvirk, najpomembnejši vir vode za Glinščico. Redkejša vegetacija nam omogoči razgled na Steno, kjer se veliko ljubiteljev plezanja preizkuša z vrvmi in klini. Bolj naprej se vijugasta steza vzpenja do cerkvice sv. Marije na Pečah in še više do obeležja Comici, ki so ga postavili v čast istoimenskemu italijanskemu alpinistu, ki je umrl leta 1940.

Pot se v glavnem vije po grušču na melišču, kjer si močne korenine nekaterih endemičnih rastlin s težavo, a vztrajno, utirajo pot na podlagi, ki se stalno premika: naprimer Jacquinov bodičnik, ki na melišču tvori bodeče blazine, na katerih cvetijo od junija do avgusta manjši beli cvetovi.

Nekaj stopnic nam olajša krajši vzpon do enkratnega pogleda na slap Supet, nato pa stopimo v gozd puhastega hrasta, skozi katerega bomo prišli do mostička pod katerim se Grižnik izliva v glavno vodno žilo Glinščico. Nekaj deset metrov po

mostičku pa so še prisotni ostanki Sancinovega mlina.

Za Botačem lahko stopimo na stezo št. 17, ki nas bo privedla do kolesarsko-sprehajalne poti; naš izlet predvideva tudi postanek v znani gostilni blizu stražarnice ob državni meji.

Povzpne se do kočice Modugno (krajevno ime Marija Ramperca), nato pa nadaljujemo po kolesarsko-sprehajalni poti skozi dva tunela. Pot zapustimo v bližini kamnitega mostu in se po flišu spustimo v gost gozd črnega gabra in puhastega hrasta.

Blizu Zabreškega griča in razgledne točke Na čejbi si lahko ogledamo ruševine Muhovega gradu. Nekaj stopnišč nas privede do enega najbolj starih dostopov v Glinščico, preko Dolinke. Na zadnjem spustu do kočice Premuda naletimo na

razne drevesne vrste: mali jesen, črni gaber, derak, rešeljika, robinija, skalna krhlika, koprivovec in seveda povsod prisotni črni bor.

4) Griža

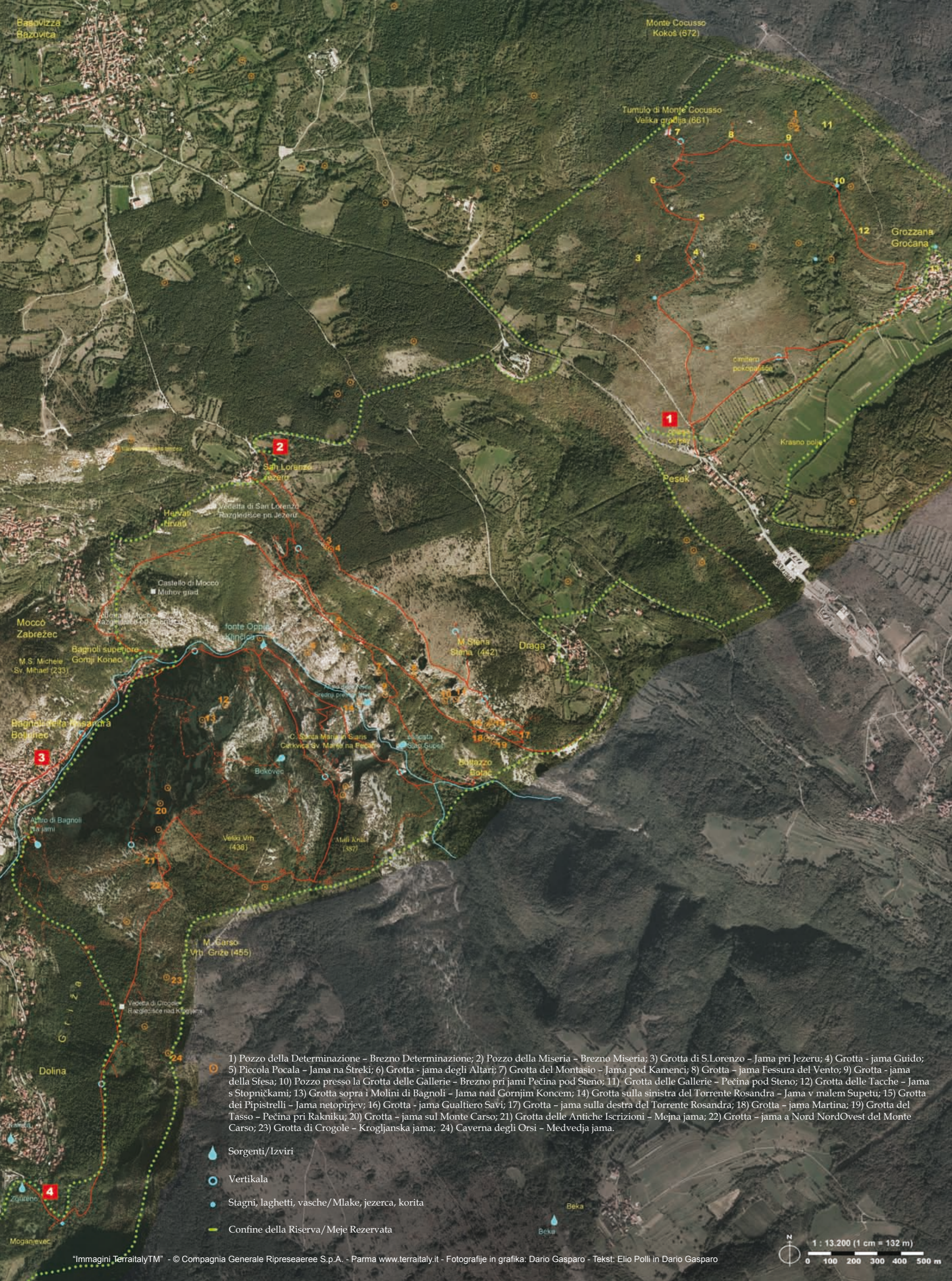
Pot, ki se začne pri izvru Zgurenc v Dolini in ki pelje mimo tolmuna v Moganjencu in istoimenskega potoka, nam ponuja najlepší razgled od vseh predlaganih krožnih poti. Pot se in se v prvem delu vije navzgor med črnim borom, malim jesenom, puhastim hrastom in maklenom.

Na sprehodu po gozdu bomo verjetno srečali tudi kako ujedlo, kot na primer kanjo ali skobca, in lahko se tudi zgodi, da zaslišimo poleg običajnih kosov, šoj in sinic, trkanje različnih vrst žoln in detlov.

Gozd puhastega hrasta pušča prostor prvim primerkom alepskega bora, čigar nekateri primeri so visoki nad petnajst metrov in merijo več kot meter obsega. Ob razpotju za Kroglje nadaljujemo pot v hrib do razgledne točke na Pečici, od koder se cesta spremeni v stezo in se začne vzpenjati po kamniti podlagi. V posameznih letnih časih lahko na tem območju prepoznamo različne vrste cvetov: spomladi trobentice, istrski teloh, tomasinijev petoprnsnik, perunike, vijolice in šmarne deteljo; pozno poleti pa najdemo glavince, piramidaste zvončice, bodoglavce in šetraj.

Po strmi stezi je nadaljevanje malo bolj zahtevno, vendar razgled poplača ves vložen trud: v daljavi lahko vidimo mogočne in znane vrhove dolomitskih hribov. Zagledali bomo Pelmo, Duranno in Antelao. Še bolj desno bomo v jasnih dnevih opazili, kako se ponašajo slovite Tre Cime di Lavaredo, ki so oddaljene kar 160 kilometrov od naše razgledne točke.

- 1) Pozzo della Determinazione - Brezno Determinazione; 2) Pozzo della Miseria - Brezno Miseria; 3) Grotta di S.Lorenzo - Jama pri Jezeru; 4) Grotta - jama Guido; 5) Piccola Pocala - Jama na Štreki; 6) Grotta - jama degli Altari; 7) Grotta del Montasio - Jama pod Kamenci; 8) Grotta - jama Fessura del Vento; 9) Grotta - jama della Sfesa; 10) Pozzo presso la Grotta delle Gallerie - Brezno pri jami Pečina pod Steno; 11) Grotta delle Gallerie - Pečina pod Steno; 12) Grotta delle Tacche - Jama s Stopničkami; 13) Grotta sopra i Molini di Bagnoli - Jama nad Gornjim Koncem; 14) Grotta sulla sinistra del Torrente Rosandra - Jama v malem Supetu; 15) Grotta dei Pipistrelli - Jama netopirjev; 16) Grotta - jama Gualtiero Savi; 17) Grotta - jama sulla destra del Torrente Rosandra; 18) Grotta - jama Martina; 19) Grotta del Tasso - Pečina pri Rakniku; 20) Grotta - jama sul Monte Carso; 21) Grotta delle Antiche Iscrizioni - Mejna jama; 22) Grotta - jama a Nord NordOvest del Monte Carso; 23) Grotta di Crogole - Krogljanska jama; 24) Caverna degli Orsi - Medvedja jama.

- Sorgenti/Izviri
- Vertikala
- Stagni, laghetti, vasche/Blake, jezera, korita
- Confine della Riserva/Meje Rezervata

Naravni Deželni Rezervat Doline Glinščice je bil ustanovljen leta 1996 in se razprostira na območju, ki meri približno 746 hektarjev površine. Leta 2006 je prišlo do podpisa Programskega dogovora z Deželno Furlanijo-Julijsko krajino, s katerim je upravitelj postala Občina Dolina.

Rezervat se nahaja na jugozahodnem delu tržaške pokrajine na meji z občino Hrpelje-Kozina v Sloveniji, kjer se nahaja izvir reke Glinščice. Slikovita dolina in kanjon, ki ga je ustvaril tok reke Glinščice, privablja številne ljubitelje narave, jamarje in plezalce. Številne pešpoti in urejena sprehajalno-kolesarska pot, speljane skozi pestro krajino z ilirskim, sredozemskim in alpskim rastlinstvom, vodijo do jam s starodavnimi napisi, do izvirov in razglednih točk, ki ponujajo edinstven pogled na Tržaški zaliv. Izredno slikovit je tudi 36-metrski slap, ki včasih pozimi poledení. Ostanke rimskega vodovoda ob Glinščici, razvaline srednjeveškega Muhovega gradu v Borštu in starih mlinov, ter cerkev Sv. Marije na Pečah pričajo o bogati zgodovini teh krajev.

Po vsej dolini Glinščice se odvijajo poti in steze, označene z barvo in številko italijanske gorske zveze CAI (Italijanski Alpinistični Klub) ter Slovenskega Planinskega Društva iz Trsta. V pričujoči zbirki vam predstavljamo štiri poti, ki se vijejo po Rezervatu in po katerih se lahko sprehodite skozi celo leto.

Upravitelj: Občina Dolina

Naslov: Dolina 270 - 34018 Dolina (TS)

Telefon: +39 040 8329237

Sprejemni center: Bagnoli della Rosandra-Boljunec 507

Telefon: +39 040 8326435

Spletna stran: www.riservavalrosandra-glinščica.it

Površina: 746 ha

Tekst: Dario Gasparo in Elio Polli. **Fotografije:** Dario Gasparo. **Prevod:** Goran Čuk

Naravni Deželni Rezervat Doline Glinščice

